

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

YURIY FEDKOVYCH
CHERNIVTSI
NATIONAL
UNIVERSITY

Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій

26-27 травня

Збірник матеріалів
Міжнародної
науково-практичної конференції

Чернівці-2021 р.

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна Академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Мукачівський державний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Національний університет «Острозька академія»
Рівненський державний гуманітарний університет
Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада Світового Конгресу Українців
(Канада)
Гданська Вища школа гуманістична (Польща)
Вища лінгвістична школа у Ченстохово (Польща)
Сучавський університет імені Штефана Чел Маре (Румунія)
Університет міжнародного бізнесу ISM (Словакія)
Аріельський університет (Ізраїль)

РОЗВИТОК ОСВІТНІХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

***Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції***

26-27 травня 2021 р.

Чернівці – 2021

УДК 37(082)

Р 64

Друкується за ухвалою Вченої ради Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 30 червня 2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Філіпчук Георгій Георгійович, доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) Національної Академії педагогічних наук України;

Федірчик Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, професор;

Янкович Олександра Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;

Шестобуз Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Kierzkowska Iryna, Dr. prof. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna

(Польща);

Colomeischi Aurora-Adina, Phd, associate professor, Stefan cel Mare
University (Румунія).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хомич Лідія Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник
директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України;

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини.

Р 64 Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій:

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26-27 травня
2021 року / за наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т,
2021. 328 с.

ISBN 978-966-423-634-5

До збірника увійшли наукові доповіді та виступи учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій», які розкривають освітні системи у вимірі ретроспективних та сучасних реалій: вітчизняний і міжнародний досвід, тенденції розвитку вищої педагогічної освіти у світовому освітньому просторі, компетентнісний підхід у професійному становленні сучасного педагога, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості педагога в умовах інноваційних освітніх змін, управління розвитком педагогічних систем у контексті суспільних трансформацій, освіту дорослих у національному і світовому освітньому просторі.

Збірник адресовано науковцям, педагогам, студентам, аспірантам, докторантам, широкому загалу читачів, усім, хто цікавиться проблемами розвитку вищої освіти.

УДК 37(082)

Відповідальність за зміст матеріалів та літературні джерела несуть автори.

© Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2021

Бигар Ганна, Варварич Віталія	80
Інноваційні методи підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах євроінтеграції	
Біленкова Лідія	85
Сучасні підходи у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до роботи в пришкільних оздоровчих таборах	
Білоус Олена	90
Професійний розвиток педагога у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	
Бісовецька Людмила, Суржук Тетяна.....	96
Формування у майбутніх учителів початкових класів дослідно-пошукової компетентності в процесі навчання мовно-літературної освітньої галузі	
Бобак Оксана, Смеречак Леся	101
Інклюзивна складова професійної компетентності педагогів	
Боднарук Ірина	104
Пропедевтична педагогічна практика в системі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Бопко Ігор, Островська Надія.....	109
Вплив проектної технології на формування професійної ідентичності майбутніх фахівців	
Боровець Олена.....	114
Значення та структура професійного іміджу педагога	
Бражанюк Андрій	118
Методологічні підходи формування професійної культури майбутніх фахівців в умовах фахової професійної підготовки	
Величко Ольга	123
Виховання духовно-моральних цінностей у професійному становленні майбутніх учителів	
Вілюра Юлія, Десятник Катерина	128
Формування у майбутніх учителів початкової школи поваги до дитини в процесі професійної підготовки	
Гандзілевська Галина, Тимощук Єлизавета	134
Можливості психодрами у реалізації компетентнісного підходу в освітньому просторі	
Гатеж Наталія	138
Від естетичної культури вчителя до естетичного виховання учнів	
Гордійчук Оксана	143
Формування самостійності в молодших школярів через реалізацію змісту навчального предмета «Українська мова»	

Олена Білоус
асистент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Україна
o.bilous@chnu.edu.ua

Olena Bilous
Assistant
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
Ukraine
o.bilous@chnu.edu.ua

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A TEACHER IN WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Сучасний етап освіти орієнтується на створення необхідних умов, що забезпечують повноцінний розвиток особистості кожної дитини і її самореалізацію у житті. Це стосується і навчально-виховного процесу з дітьми з особливими освітніми потреби (ООП). Інклюзивна освіта інтенсивно входить у практику сучасної школи, ставить перед нею багато складних питань і нових завдань. Найважливішою сходиною у реалізації процесу інклюзії у системі освіти є етап психологічних і ціннісних змін її фахівців, рівня їх професійного розвитку.

Згідно статті 19. Закону України «Про освіту»: «Освіта осіб з особливими освітніми потребами». «Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку» [5].

У «Концепції розвитку інклюзивної освіти» вказано, що «відповідно до Конституції України та законодавства у галузі освіти, реабілітації, соціального захисту держава має забезпечити доступність до якісної освіти відповідного рівня дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням здібностей, можливостей, бажань та інтересів кожної дитини шляхом запровадження інклюзивної освіти» [4].

Педагогічна практика вимагає, щоб усі заклади загальної середньої освіти комплектувалися педагогами, які мають якісну підготовку. Виходячи із необхідності правильно оцінювати стан дитини, розуміти і задовольняти її освітні потреби, педагогу необхідно володіти певним обсягом умінь і навичок реалізації технологій навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Незалежно від того, наскільки якісну фахову підготовку пройшов майбутній педагог у закладах вищої освіти, не варто очікувати від учителя комплексу умінь для вирішення всіх проблем, з якими він зіштовхнеться у своїй професійній діяльності. Сучасний педагог повинен бути готовий до роботи з дітьми з ООП, яка буде полягати, перш за все, у наступному: у розумінні психолого-педагогічних закономірностей і особливостей вікового та особистісного розвитку дітей з обмеженими можливостями; у розумінні особливих освітніх потреб дітей, зумовлених порушеннями в їх розвитку; в умінні проектувати навчальний процес для спільного навчання дітей з порушенням і нормальним психофізичним розвитком; у індивідуально-орієнтованій психолого-педагогічній допомозі дітям з ООП з урахуванням індивідуальних можливостей дітей; у забезпеченні можливості освоєння дітьми з ООП освітніх програм; в реалізації різних форм навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку (індивідуальні консультації з навчальних предметів, проведення моніторингу динаміки розвитку дитини, проведення позаурочних занять); у проектуванні і здійсненні професійної самоосвіти з питань навчання, виховання і розвитку дітей з порушеннями у розвитку в умовах інклюзивного освітнього середовища. У зв'язку з вище сказаним, надзвичайно актуальним на сьогоднішній день є професійний розвиток

педагога, а саме розвиток у роботі з дітками з особливими освітніми потребами [3].

Беручи до уваги вимоги покладенні перед педагогами у роботі з «особливими» дітьми, потрібно відзначити актуальність дослідження професійного розвитку педагога у даному напрямку. Безперервність професійного розвитку є необхідною для професійного та особистісного-індивідуального досвіду педагога.

Термін професійний розвиток має різні визначення. За Хоржевською І. «Професійний розвиток особистості пов'язаний з розвитком особистості взагалі, із засвоєнням нового досвіду, знань, вмінь та із трансформацією мотивації й інтересів конкретної людини» [7, с.113].

Talis розглядає професійний розвиток, як діяльність, що розвиває індивідуальні навички, знання, досвід та інші характеристики в якості вчителя [8].

Showers, Joyce, і Bennett вважають метою професійного розвитку – підвищення рівня знань до уже існуючої практики та підтримки нової, доки вона не буде вбудована у щоденну. Термін професійний розвиток є наріжним каменем для реформ [9, с.20]

Пуховська Л. подає професійний розвиток вчителя, як безперервний процес підбору різних методів, форм та технологій, які будуть найбільш ефективними у конкретній ситуації [6, с.105].

Основним механізмом професійного розвитку педагога є суперечність між набутими якостями особистості та об'єктивними вимогами до подальшого розвитку, зміною актуальних та формування нових якостей [2, с.111].

Розвиток вчителів, що виходить за рамки їх базового фахового навчання, може служити цілим рядом цілей:

- оновлювати знання про предмет у світлі останніх досягнень в цьому районі;
- оновлювати навички, відносини і підходи до дітей у світлі розвитку нових методів і цілей навчання, нових умов і нових освітніх досліджень;
- дозволити застосовувати зміни, внесені до навчальних планів або інші аспекти навчальної практики;

– дати школам можливість розробляти і застосовувати нові стратегії, що стосуються навчальної програми та інших аспектів педагогічної практики;

– обмін інформацією та досвідом між вчителями [8].

Беручи до уваги вище вказані цілі, професійний розвиток може відбуватися різними способами, починаючи від формального статусу. Він може бути наданий через зовнішні експертні знання у формі курсів, семінарів або офіційних програм кваліфікації шляхом співпраці між школами, або вчителями з різних шкіл. У цьому випадку розвиток може бути забезпечено за допомогою коучингу (наставництва), спільного планування і навчання, а також обміну передовим досвідом.

Існує мало досліджень щодо того, що є ефективним та значущим у професійному розвитку педагога. Bull, Buechler та Desimone виділили наступні ефективні якості професійного розвитку. До цих якостей належать: індивідуалізація роботи у школі; використання інструктажу; участь у співпраці; впровадження практики у повсякденне життя педагогів [9, с.21].

Аналізуючи види професійного розвитку, які пропонує Talis, можна виокремити та доповнити саме ті, які можуть використовувати педагоги, що працюють з дітьми з ООП:

– курси/семінари (спрямовані на вивчення роботи з дітьми з ООП);

– освітні конференції (на яких вчителі та дослідники представляють результати своїх досліджень і обговорюють проблеми інклюзивної освіти);

– відвідування інших шкіл для спостереження за діяльністю колег в роботі з дітьми з ООП;

– участь в інклюзивних спільнотах, створених спеціально для професійного розвитку вчителів;

– індивідуальні або спільні дослідження по темі, що представляє професійний інтерес в даному напрямку;

– наставництво і спостереження за колегами у рамках шкільного навчання [8].

Також на сьогоднішній день досить ефективним для професійного розвитку педагога буде участь у тренінгах спрямованих на розкриття теоретичних та практичних про-

блемних питань, які виникають під час роботи в інклюзивних класах. Тренінг є ефективною формою роботи, під час якої педагоги засвоюють нові знань, формують умінь та навички. Також, тренінги сприяють організації міжособистісної взаємодії, обміну професійним досвідом педагогів, які беруть у ньому участь [1, с.33-34].

Отже, для успішної діяльності в умовах інклюзивної освіти, педагог повинен усвідомлювати вимоги сучасного суспільства, прагнути до постійного професійного розвитку та саморозвитку, до забезпечення високого рівня навчання учнів з ООП. У процесі професійного розвитку педагог реалізується в системі освітнього середовища, досягає більшого успіху в своїй діяльності, його робота стає більш ефективною, підвищується рівень його професіоналізму. З огляду на перелічені вимоги, вчитель може працювати більш організовано, може орієнтуватися сам і орієнтувати учнів з порушеннями розвитку на сучасні установки суспільства.

Таким чином, інклюзивна освіта потребує ініціативних, творчих педагогів, здатних до постійної самоосвіти, саморозвитку, пошуку нових ефективних способів виховання та навчання дітей з обмеженими можливостями.

Література

1. Бистрова Ю. О. Коваленко В. Є. Тренінг як засіб підвищення професійної компетентності педагогів у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Актуальні питання корекційної освіти. 2018. Вип. 11. С. 24-34.

2. Демьянчук Р. В., Мухаметзянова Ф. Г. Профессионально-личностное развитие педагога в условиях инклюзивного образования. *Вестник Казанского государственного энергетического университета*. 2016. (2 (30)). С.109-118.

3. Кошубко А. Формирование профессиональной компетентности педагогов для работы с детьми с особыми образовательными потребностями. – URL: <http://docplayer.ru/58765867-Formirovanie-professionalnoy-kompetentnosti-pedagogov-dlya-raboty-s-detmi-s-osobymi-obrazovatelnyimi-potrebnostyami.html>

4. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання МОН України; Наказ, Концепція від 01.10.2010 № 912.
– URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0912290-10#Text>
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.
– URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів: рух до концептуальної карти. *Порівняльна професійна педагогіка: науковий журнал*. 2011. № 1. С. 97-106 .
7. Хоржевська І. М. Професіоналізм та професійний розвиток особистості. *Наукові праці. Державне управління*. 2013. Т. 214. Вип. 202. С. 110-113.
8. Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS. Paris: OECD. 2009. – URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/17/51/43023606.pdf>
9. Nishimura Trisha. Effective Professional Development of Teachers: A Guide to Actualizing Inclusive Schooling. *International journal of whole schooling*. Vol. 10. No. 1. 2014. pp.19-42.